

CYNGOR SIR YNYS MÔN <u>Templed Adroddiad Sgriwtini</u>	
Pwyllgor:	Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio
Dyddiad:	10fed Tachwedd 2020
Pwnc:	Strwythur Llywodraethiant a Threfniadau Cyflawni Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn
Pwrpas yr Adroddiad:	Adolygu trefniadau Llywodraethu Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn a diweddariad ar waith yr is-grwpiau.
Cadeirydd Sgriwtini:	Cyng. Gwilym O Jones
Aelod(au) Portffolio:	Cyng. Llinos Medi
Pennaeth Gwasanaeth:	Annwen Morgan, Prif Weithredwr
Awdur yr Adroddiad:	Nonn Hughes. Rheolwr Rhaglen Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn
Rhif Ffôn:	01286 679906
E-bost:	NonnGwenllianHughes@gwynedd.llyw.cymru
Aelodau lleol:	Dim yn berthnasol i unrhyw ward benodol.

1 – Argymhelliad/ion

Gofynnir i'r Pwyllgor Sgriwtini nodi a chynnig sylwadau ar strwythur llywodraethu Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn.

2 – Cyswllt efo Cynllun y Cyngor / Blaenoriaethau Corfforaethol Arall

Mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi ymrwymo i'r egwyddorion o fewn Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae'r Cyngor yn darparu amrywiaeth o wasanaethau fydd yn cyflawni eu hamcanion llesiant unigol, yn ogystal â chyfrannu at a chefnogi amcanion llesiant y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

3 – Egwyddorion Fel Canllaw ar gyfer Sgriwtini

Er mwyn cymhorth i Aelodau wrth graffu'r pwnc:-

- 3.1 Effaith mae'r eitem yn ei chael ar unigolion a chymunedau
- 3.2 Edrych ar effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd unrhyw newid arfaethedig – yn ariannol ac o ran ansawdd.
- 3.3 Edrych ar unrhyw risgiau
- 3.4 Craffu'n cymryd rôl rheoli perfformiad neu warantu ansawdd
- 3.5 Edrych ar gynlluniau a chynigion o safbwynt:
 - hirdymor
 - atal
 - integreiddio

- cydweithio
- Cynnwys

4 - Cwestiynau Sgrïwtini Allweddol

1. I ba raddau mae'r prosesau monitro ac adrodd ar waith yr is-grwpiau yn ddigon strwythuredig a chadarn, ac yn sicrhau atebolrwydd yr is-grwpiau ac yn eu dwyn i gyfrif o ran gweithredu'r rhaglenni gwaith?
2. Ym mha ffyrdd mae trefniadau i reoli risgiau'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn effeithiol, a pha fesurau lliniaru sydd ar waith?
3. Sut mae trefn llywodraethiant y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn sicrhau bod y 7 nod llesiant yn cael eu cyflawni er budd trigolion Ynys Môn?
4. Sut mae'r Bwrdd yn gwneud penderfyniadau fel Partneriaeth strategol a thrwy hynny'n cyflawni ei raglenni gwaith yn llwyddiannus ers lles trigolion Ynys Môn?
5. I ba raddau mae'r trefniadau i addasu rhaglenni gwaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn sgil Covid 19 yn ddigon cadarn er mwyn ymateb i'r heriau presennol a heriau posibl i'r dyfodol

5. – Cefndir / Cyd-destun

5.1 Cyflwyniad a chyd-destun

5.1.1 Sefydlwyd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn ym 2016, yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Nod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015) yw gwella llesiant economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r Ddeddf yn amlygu saith nod llesiant a pum ffordd o weithio er mwyn rhoi pwrpas cyffredin i gyffwrdd cyhoeddus. Y penderfyniad a wnaethpwyd gan Bwyllgor Gwaith Ynys Môn oedd sefydlu Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC) i Ynys Môn fyddai'n *cydweithio* efo Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd.

5.1.2 Yn ystod 2017 rhannodd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn ein cymunedau yn 14 o ardaloedd llai er mwyn cynnal gwaith ymchwil manwl, a dysgu mwy am lesiant yr ardaloedd hynny. Cyhoeddwyd y wybodaeth ar ffurf yr Asesiadau Llesiant. Defnyddiwyd y wybodaeth a gasglwyd o'r asesiadau i lunio blaenoriaethau'r BGC sydd wedi eu cadarnhau yn y Cynllun Llesiant (2018). Cytunwyd ar y blaenoriaethau canlynol:

- Yr iaith Gymraeg
- Cartrefi ar gyfer bobl leol;
- Effaith tlodi ar lesiant ein cymunedau;
- Effaith newid hinsawdd ar lesiant cymunedau;
- Iechyd a gofal oedolion a Lles a llwyddiant plant a phobl ifanc.

5.1.3 Ers mis Mawrth 2020 rydym wedi wynebu argyfwng iechyd byd eang a chyfnod heriol iawn. Mae'r grŵp rhanbarthol o gydgordio'r argyfwng wedi cytuno ar feysydd sydd angen canolbwyntio arnynt ar gyfer y gwaith o adfer ein cymunedau o'r pandemig. Gofynnwyd i Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus ar draws y gogledd edrych ar y gwaith o adfer o safbwynt un maes sef gwytnwch cymunedol. Felly cynhaliwyd gweithdy ar gyfer BGC Gwynedd ac Ynys

Môn ar 17eg Fedi. Pwrpas y gweithdy oedd trafod rôl y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn y gwaith o adfer ein cymunedau o'r pandemig.

5.1.4 Yn ystod y gweithdy fe drafodwyd nifer o faterion sy'n bwysig / effeithio ein cymunedau yn bresennol gan ystyried oes oedd gan y BGC rôl i'w chwarae mewn ymateb iddynt, a beth fyddai rôl hynny. Yn dilyn y gweithdy fe gytunwyd mai blaenoriaethu'r BGC yn symud ymlaen fydd parhau gyda gwaith craidd y BGC gan fod amcanion a blaenoriaethau presennol y Cynllun Llesiant yn parhau i fod yn gyfredol. Bydd cyfle i addasu ffrydiau gwaith yr is-grwpiau presennol trwy gymryd i ystyriaeth canfyddiadau'r gweithdy. Yn ystod y misoedd nesaf bydd yr is-grwpiau i gyd yn rhoi ystyriaeth i addasu eu rhaglenni gwaith a cherrig milltir. Cytunwyd hefyd i wneud gwaith ymchwil pellach mewn rhai meysydd, er mwyn canfod beth yw'r sefyllfa ddiweddaraf megis tlodi ariannol a diweithdra.

5.2 Trefniadau Llywodraethu Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus

5.2.1 Fel yr amlygir yng Nghylch Gorchwyl y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus mae gan y BGC bedwar aelod statudol sef yr Awdurdodau Lleol, Y Bwrdd Iechyd, Cyfoeth Naturiol Cymru a'r Gwasanaeth Tân - ynghyd â chyfranogwyr gwadd sy'n cyfrannu at ddyletswyddau'r Bwrdd.

5.2.2 Mae'r gan y BGC is-grwpiau er mwyn ei gefnogi i weithredu ei swyddogaethau. Ceir isod ddiweddariad ar waith yr is-grwpiau.

5.2.3 Amcan 1 – Cymunedau sy'n ffynnu ac yn llewyrchus i'r hir-dymor

Blaenoriaeth	Diweddariad ar drefniant yr is-grŵp	Beth mae'r is-grŵp yn ei gyflawni sy'n ychwanegu gwerth i gynlluniau presennol y cyrff cyhoeddus yn y maes
Iaith Gymraeg	<p>Nid oes gan yr is-grŵp arweinydd yn bresennol, ac mae trafodaethau ar droed ar gyfer llenwi'r swyddogaeth yma. Mae trefniadau llywodraethu'r is-grŵp wedi ei drefnu i sicrhau fod ganddynt grŵp craidd sy'n cynnwys cynrychiolaeth o'r Awdurdodau Lleol a Phrifysgol Bangor ond sydd hefyd yn caniatáu i gynrychiolaeth eraill o'r BGC gyfannu at waith y grŵp ar bwyntiau penodol e.e y Gwasanaeth Tân a'r Heddlu.</p>	<p>Mae'r is-grŵp wedi canolbwyntio ar y prosiect Arfer yn benodol. Mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi adnabod adran fisa'n elwa o fod yn rhan o brosiect ARFer. Pwrpas ARFer yw newid arferion iaith i alluogi cydweithwyr sydd yn gallu siarad Cymraeg (ond sydd wedi sefydlu arferiad o ddefnyddio Saesneg) i ddefnyddio mwy o Gymraeg yn y gwaith. Arweina at wella cysondeb o ran profiad y dinesydd wrth iddynt ymdrin â Chyngor Sir Ynys Môn.</p> <p>Mae prosiect ARFer wedi bod yn mynd rhagddo dros y misoedd diwethaf. Nid oedd yn bosib wrth gwrs i ymchwilwyr ymweld â gweithleoedd i arsylwi ar arferion iaith staff ond mae'r gwaith yn parhau ar ddatblygu'r Canllaw.</p> <p>Roedd yn fwriad gan yr is-grŵp iaith i gynnal astudiaeth o dderbynfeydd i gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg mewn derbynfeydd. Roedd papur cynnig am y prosiect wedi'i gymeradwyo gan y BGC. Bydd yr is-grŵp yn diwygio ei gynllun gwaith yn dilyn yr argyfwng.</p>
Newid Hinsawdd	<p>Mae is-grŵp wedi ei sefydlu ac yn weithredol o dan arweiniad Sian Williams, Cyfoeth Naturiol Cymru. Mae'r is grŵp yn cynnwys</p>	<p>Bydd yr is-grŵp yn ail ymgynnull, a hynny ers gyfnod yr argyfwng, yn ystod mis Tachwedd. Bydd yr is-grŵp yn parhau i roi sylw i gydweithio a chefnogi cymunedau'n lleol, ar addasu i newidiadau yn yr hinsawdd.</p>

	cynrychiolaeth eang o wahanol sefydliadau.	Cyn yr argyfwng roedd y grŵp yn ystyried pwysigrwydd trefniadau a dylanwad rhanbarthol ar eu cynlluniau'n lleol. Bwriedir rhoi diweddariad ar y gwaith rhanbarthol yn ystod cyfarfod nesaf y BGC ar 16eg Rhagfyr. Yn ogystal bydd Grŵp Tasg a Gorffen yn cyfarfod yn ystod mis Tachwedd i drafod sut i symud y gwaith yn ei flaen yn rhanbarthol.
Cartrefi ar gyfer pobl leol	Mae is-grŵp wedi'i sefydlu ac yn gweithredu o dan arweiniad Ffrancon Williams, Adra. Mae grŵp craidd wedi ei sefydlu i gynllunio ac i gadw trosolwg o'r prosiect. Mae cynrychiolaeth ehangach o aelodau'r BGC yn cyfrannu at weithgaredd yr is grŵp trwy gyfarfod y grŵp modelau tai arloesol.	Mae Cyngor Sir Ynys Môn yn cydweithio gyda phartneriaid eraill y BGC a Chymdeithasau Tai ar raglen arloesol o adeiladu tai newydd a fforddiadwy yn y sir. Yn ddarostyngedig i gadarnau hyfywedd ariannol y safleoedd datblygu dan sylw, a chadarnhau fod modd datblygu'r safleoedd hynny yn gyd-amserol, bydd y broses caffael i benodi partner i ddatblygu'r rhaglen yn digwydd ar y cyd. Gobeithir y bydd hyn yn arwain at arbedion maint a defnydd mwy effeithiol o arian cyhoeddus tra ar yr un pryd, datblygu tai arloesol gydag ôl-troed carbon agos bychan iawn yn hytrach na thai traddodiadol.

5.2.4 Amcan 2 – Trigolion sy'n iach ac yn annibynnol gyda safon bywyd da

Mae dau faes blaenoriaeth 'Iechyd a Gofal oedolion' a 'Lles a llwyddiant plant a phobl ifanc' yn cyfarch amcan 2. Cytunwyd i sefydlu un is-grŵp i gyfarch y ddwy flaenoriaeth sef Grŵp integredig Iechyd a Gofal Cymdeithasol y Gorllewin.

Blaenoriaeth	Diweddariad ar drefniant yr is-grŵp	Beth mae'r is-grŵp yn ei gyflawni sy'n ychwanegu gwerth i gynlluniau presennol y cyrff cyhoeddus
---------------------	--	---

<p>Iechyd a Gofal oedolion, a lles a llwyddiant plant a phobl ifanc.</p>	<p>Mae is-grŵp Iechyd a Gofal integredig y Gorllewin wedi ei sefydlu ac yn gweithredu o dan arweiniad Ffion Johnstone, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr. Mae'r is-grŵp yn cadw trosolwg ac yn sicrhau bod y datblygiadau a newidiadau yn y gwasanaeth yr ydym yn dymuno eu gweld yn y Gorllewin yn cael eu cyflwyno.</p>	<p>Mae gwaith arloesol wedi ei gynnal yn y maes iechyd a gofal sy'n canolbwyntio ar drawsnewid gwasanaethau gan integreiddio ein gwasanaethau iechyd a gofal. Un enghraifft o'r gwaith yn Ne Ynys Môn yw cyflwyno achos busnes—i ddarparu Nyrsys gydag adnoddau Technoleg Gwybodaeth er mwyn hwyluso eu gwaith.</p>
---	--	---

5.3 Monitro

5.3.1 Mae'r pedwar is-grŵp a nodwyd uchod yn atebol i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus mewn perthynas â chyflawni unrhyw waith a gomisiynir. Mae'r is-grwpiau yn diweddarau'r Bwrdd ar gynnydd yn chwarterol, ac yn ystod cyfarfodydd y Bwrdd ceir her a thrafodaeth ar yr adroddiadau o gynnydd maent yn eu cyflwyno . Mae arweinyddion is-grwpiau'r BGC yn aelodau o'r BGC, a'u cyfrifoldeb hwy yw cyflwyno cynllun gweithredu a chamau i'w cyflawni.

5.3.2 Mae gan dîm cefnogi'r BGC hefyd rôl i'w chwarae rhwng cyfarfodydd y Bwrdd i gefnogi a chynnal gwaith yr is-grwpiau er mwyn sicrhau cynnydd. Yn ogystal mae adroddiad blynyddol yn cael ei gyhoeddi gan y Bwrdd sy'n crynhoi cynnydd wrth i'r Bwrdd weithio tuag at gyflawni ei amcanion strategol.

5.4 Trefniadau Craffu

5.4.1 Er mwyn cael atebolrwydd democrataidd i gynnydd gwaith y BGC mae'r ddeddf wedi gosod gofyniad ar gynghorau i ddynodi Pwyllgor Trosolwg a Chraffu i graffu ar waith y BGC. Felly mae gwaith BGC Gwynedd ac Ynys Môn yn cael ei graffu gan Bwyllgorau Craffu Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn ar bwyntiau penodol yn ystod y flwyddyn. Mae'r Ddeddf

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru (2015) a'r canllawiau cenedlaethol cysylltiedig¹ yn nodi tair rôl ar gyfer pwyllgorau craffu Awdurdodau Lleol sef:

- Adolygu trefniadau llywodraethu'r BGC
- Bod yn Ymgynghorai statudol ar yr Asesiad Llesiant a'r Cynllun Llesiant
- Monitro cynnydd ymdrechion y BGC wrth weithredu'r Cynllun Llesiant.

5.4.2 Golyga hyn fod y pwyllgorau craffu yn cael cyfle i graffu perfformiad ac effaith y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf cynhaliwyd trafodaethau rhwng Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn ar yr opsiwn o sefydlu un panel craffu, i weithredu ar draws y ddwy sir i graffu gwaith y BGC. Gwerthuswyd gwahanol opsiynau gan reolwyr craffu'r ddau gyngor a daethpwyd i'r casgliad nad oeddent yn argymhell sefydlu panel ar hyn o bryd ond yn hytrach am ganolbwyntio ar alinio amserlenni a chysondeb trefniadau craffu ar draws y ddwy Sir a pharhau efo'r trefniadau craffu bresennol. Bydd modd adolygu'r trefniadau hyn rhwng y ddau gyngor eto maes o law.

5.5 Risgiau

5.5.1 Mae'r BGC yn rheoli risgiau mewn perthynas â phrosiectau a gwaith yr is-grwpiau. Er enghraifft mae gan yr is-grŵp cartrefi gofrestr risg sy'n cael ei adolygu yn ystod cyfarfodydd yr is-grŵp. Mae'r is-grwpiau hefyd yn cyflwyno eu prif risgiau i'r BGC yn chwarterol, gan gynnig mesurau i'w lliniaru.

5.6 Gwersi a ddysgwyd

5.6.1 Mae'r BGC yn dysgu gwersi'n barhaus. Fe ddysgwyd yn ystod yr argyfwng am barodrwydd y cyrff cyhoeddus i gydweithio, cyflymder eu hymateb, a'r penderfyniadau a wnaethpwyd. Bwriedir adeiladu ar y gwersi yma a pharhau i annog y cydweithio yn ein cymunedau.

5.6.2 Yn ystod y gweithdy ar gyfer y BGC ar 17eg Fedi fe ddysgwyd fod nifer o'r partneriaid yn ymateb i anghenion llesiant ein cymunedau fel sefydliadau unigol. Mae'r BGC yn gadarn eu bod am osgoi dyblygu gwaith, gan mai pwrpas y BGC yw ychwanegu gwerth at gynlluniau presennol. I osgoi dyblygu gwaith ymhellach mae'r BGC hefyd o bryd i'w gilydd yn gwahodd partneriaid eraill i roi cyflwyniadau am eu gwaith fel y Bartneriaeth Sgiliau a Phartneriaeth Diogelwch Cymunedol.

6 – Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb [cynnwys effeithiau ar yr Iaith Gymraeg]

¹ Canllawiau ar gyfer Pwyllgorau Craffu Awdurdodau Lleol ar graffu ar Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus

6.1 Mae tîm cefnogi'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus eisoes wedi rhoi ystyriaeth ac yn cydnabod yr angen am asesiadau effaith (e.e. Iaith a Chydraddoldeb) a bydd asesiadau yn cael eu datblygu a'u defnyddio pan fydd y Bwrdd yn ymgysylltu â'n cymunedau ar bwyntiau penodol ac ar gyfer diweddarau'r Aseidiadau Llesiant. Yn ogystal bydd asesiadau effaith yn cael eu defnyddio pan fydd prosiectau yn cael eu cyflwyno gan yr is-grwpiau sy'n argymhell newid polisi / gwasanaeth. Felly bydd asesiadau effaith yn cael eu datblygu er mwyn mesur a deall effaith y penderfyniadau ar ran yr is-grwpiau fydd yn cael eu gwneud gan y BGC.

7 – Oblygiadau Ariannol

-

8 – Atodiadau

9 - Papurau Cefndir (cysylltwch ag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach os gwelwch yn dda):

1. Cynllun Llesiant Gwynedd ac Ynys Môn
2. Adroddiad Blynyddol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus 2019-20
3. Cofnodion Pwyllgor Sgriwtini Partneriaethau ac Adfywio Ynys Môn ar 12fed Dachwedd 2019 (Trefniadau Llywodraethu'r BGC)